aña 15
no. 1 yanuari 1984

SKOL & KOMUNIDAT

SIMAR
SINDIKATO DI MAESTRONAN DI ARUBA

redaktie: c. tromp, r. oomen, h. oplaat, q. maduro en l. emerencia.
redaktie-adres: kantoor simar, sabana blanco 36.
bank skol & komunidat: a.b.n., banknr. 31.47.886.
layout en fotografie: r. de graaff.
drukker: vad.

simar, sindikato di maestronan di aruba, sabana blanco 36, pob 582, oranjestad, tel. 24219.

bestuur: madonna stephens, voorzitter; henk weustink, vice-voorzitter/2e penningmeester; jani stamper, 1e sekretaris; jaime mata, 1e penningmeester; mirella wijngaarden, 2e sekretaris.
sekretaresse kant.: mevr. f. alexander.
bank simar: a.b.n. 31.47.290.

SKOL & KOMUNIDAT

yanüari 1984

aña 15 - no. 1

sindikato di maestronan di aruba

PREISNAN PA ABONO RIBA SKOL & KOMUNIDAT PA AÑA 1983 (10 NUMERO)

- ☐ antias naf. 32,50
- ☐ hulanda ku bapor naf. 32,50
- ☐ hulanda ku avion naf. 55,—
- ☐ otro paisnan ku bapor naf. 32,50

nomber: ....
....
adres: ....
....

manda un chèk of deposita plaka riba kuenta bankario a.b.n. nr. 31.47.886.
manda e formulario aki pa:
skol & komunidat,
cashero 17, aruba, n.a.

HET MEDISCH TUCHT COLLEGE MOET MEER AAN DE WEG TIMMEREN

Tijdens de gesprekken die we voerden ter voorbereiding van de eerste twee artikelen van deze serie, kwam verschillende keren de problematiek rond het Medisch Tucht College ter tafel. Het leek ons nuttig deze kwestie eens wat nader te onderzoeken en vooral om meer bekendheid te geven aan het bestaan van deze voorziening. De redaktie had daartoe o.a. een informatief gesprek met dr. de Ruyter, ex-Lago-arts, en, tot voor kort, lid van het Medisch Tucht College van de Nederlandse Antillen.

"Zoals wij allemaal, maken ook doktoren, tandartsen, apothekers wel eens fouten: na een operatie blijkt een instrumentje in het lichaam van de patiënt te zijn achtergebleven, de arts onderkent een duidelijk kankersymptoom niet snel genoeg, of er worden verkeerde medicijnen afgegeven door de apotheek. Dit soort vergissingen, en andere, zijn altijd wel voorgekomen. Het verschil met tegenwoordig is echter, dat steeds meer mensen (patiënten) het er niet bij laten zitten en rechtszaken aanspannen, die bovendien steeds meer geld opleveren".
Zo begint een artikel in een amerikaans tijdschrift van enkele jaren geleden. We zouden met dit stukje als inleiding op ons artikel kunnen volstaan, ware het niet dat de laatste zin op de antilliaanse situatie niet toe te passen is. Integendeel, bij ons is er de laatste jaren juist een tegengestelde tendens waar te nemen: het aantal klachten dat bij het Medisch Tucht College ingediend wordt, is behoorlijk afgenomen.
Over deze trend, over het geringe effekt dat uitgaat van het Medisch Tucht College en over de gevaren voor de volksgezondheid die hiervan de gevolgen kunnen zijn, gaat dit artikel.

Wat is het Medisch Tucht College?

Het Medisch Tucht College bestaat uit een rechtsgeleerde (voorzitter) en twee artsen, die door de gouverneur worden benoemd voor de duur van 6 jaren. Op dit moment hebben zitting in het College: mr. C. P.

→

HET MEDISCH TUCHT COLLEGE

Briyet (rechter), dr. Martis (chirurg) en dr. de Windt (neuroloog). Het College beschikt bovendien over een toegevoegd sekretaris, de heer H. J. L. Da Costa Gomez. De voorzitter roept, wanneer er een of meer klachten zijn ingediend, het College bijeen.
Volgens de Landsverordening van 4 maart 1957 (P.B. 1957 no. 30) vallen onder de tuchtrechtspraak: personen die geneeskunst uitoefenen (artsen, tandartsen, vroedvrouwen) en apothekers.
De maatregelen die het M.T.C. kan toepassen worden opgesomd in art. 7 van deze landsverordening:

a. waarschuwing
b. berisping
c. oplegging van geldboete van ten hoogste tienduizend gulden
d. schorsing in de uitoefening van geneeskunst, onderscheidenlijk de artsenijmengkunst voor ten hoogste één jaar
e. ontzegging van de bevoegdheid geneeskunst, onderscheidenlijk de artsenijmengkunst uit te oefenen.

Artikel 2, 3 en 4 zeggen ons, in het algemeen, wanneer een geneeskundige veroordeeld kan worden tot een van de genoemde maatregelen. Als voorbeeld halen we artikel 2 aan:

"De geneeskundige of tandheelkundige, die zich schuldig maakt aan gedragingen, welke het vertrouwen in de stand der geneeskundigen of tandheelkundigen ondermijnen, of aan nalatigheid, waardoor schade ontstaat voor een persoon, te wiens behoeve hem geneeskundige of tandheelkundige raad of bijstand gevraagd wordt of aan wie hij die raad of bijstand verleent, of die in de uitoefening van de geneeskunst of tandheelkunst blijk geeft van niet toelaatbare onkunde, kan, onverminderd zijn aansprakelijkheid ingevolge andere wettelijke voorschriften, worden onderworpen aan een van de maatregelen vermeld in artikel 7".

Artikel 5 zegt, dat t.a.v. een geneeskundige die door ziels- of lichaamsgebreken ongeschikt moet worden geacht voor de uitoefening van de praktijk, de maatregelen genoemd onder d. en e. kunnen worden toegepast. De stappen die het Medisch Tucht College kan nemen in een geval dat een geneeskundige verslaafd blijkt te zijn aan alcohol en/of verdovende middelen, worden in art. 6 apart genoemd.

Hoe een klacht in te dienen?

Een klacht kan bij het Medisch Tucht College ingediend worden door: 1. een rechtstreeks belanghebbende (patiënt); 2. een persoon of orgaan, belast met het toezicht op de Volksgezondheid; 3. het bestuur van een lichaam waarbij de betrokken geneeskundige in dienst is of is ingeschreven.
Een klaagschrift moet in tweevoud ingediend worden en bevat: 1. de naam en woonplaats van de klager; 2. een voor de behandeling der zaak gekozen domicilie binnen de Nederlandse Antillen (men kan een advokaat nemen); 3. de klacht, en de feiten en gronden, waarop zij berust en, 4. (indien geklaagd wordt door een rechtstreeks belanghebbende) een duidelijke aanduiding van het belang dat de klager bij het onderwerp van de klacht heeft. Het klaagschrift en het afschrift ervan moeten uiteraard zijn ondertekend en van dagtekening voorzien. Het moet gestuurd worden aan de sekretaris van het Medisch Tucht College, de heer R. J. L. Da Costa Gomez, p/a Hof van Justitie (Stadhuis), Willemstad, Curaçao.
Nadat de voorzitter een voorlopig onderzoek heeft ingesteld, en gebleken is dat de klacht niet ongegrond of van onbeduidende aard is, komt het College bij elkaar en hoort de klager, degene over wie geklaagd is en eventuele getuigen en/of deskundigen. Daarna wordt een beslissing genomen. Tegen de beslissing van het College staat hoger beroep open bij het Hof van Justitie. Ook is het natuurlijk mogelijk de uitspraak van het Medisch Tucht College te gebruiken in een civiele rechtszaak om bijvoorbeeld schadevergoeding te eisen.

De gezondheidszorg op Aruba (III)

Wat schort eraan?

Toen we dr. de Ruyter belden om hem te vragen of hij bereid was ons te informeren, stemde hij met graagte toe in een interview. "Het wordt tijd dat er eens aandacht aan deze zaak besteed wordt, want op deze manier heeft het weinig zin", vond hij.
Hoewel we van hem weinig concrete gegevens en cijfers te horen kregen (wat enerzijds ook wel te begrijpen valt), gaf hij ons toch een tamelijk beeld van het reilen en zeilen van het Tucht College.

Op onze vraag (waarvan we wisten dat we er geen duidelijk antwoord op zouden krijgen) wat voor gevallen hij zoal meegemaakt had tijdens zijn 15-jarig lidmaatschap van het College, antwoordde hij lachend: "Heel veel gevalletjes en te weinig gevallen . . . Kijk, van patiënten van mij en ook van anderen hoor ik vaak over bepaalde gevallen. Ik adviseer ze dan naar het Tucht College te gaan, maar het gros durft 't niet. Men is bang, men denkt: 'als ik een klacht tegen een arts indien en ik heb hem straks weer nodig, speciaal wanneer 't een specialist is, dan wil hij me niet meer helpen'. Dát is de grote angst. Dat heeft natuurlijk te maken met het feit dat we maar kleine eilandjes zijn, maar ik begrijp niet goed waarom het aantal klachten de laatste jaren zo is afgenomen. De laatste jaren hebben we maar heel weinig klachten te behandelen gekregen. Eén oorzaak is volgens mij ook de inspekteur van de Volksgezondheid. Vroeger hadden we inspekteurs die er veel meer achterheen zaten en zodoende veel zaken aan ons voorlegden. De laatste jaren komt er van de inspektie niet veel meer naar voren. Terwijl 't toch zó is - zo ging dat vroeger althans — dat de mensen meestal eerst naar de inspektie gaan om te klagen. Als de patient zelf 't niet wilde en 't voor het geval ook niet noodzakelijk was, dan bracht de inspekteur zo'n geval voor het Tucht College".
S&K: "Het teruglopen van het aantal klachten kan natuurlijk ook een positieve oorzaak hebben . . ."
Dr. de Ruyter: "Ja, dat zou ook kunnen, maar ik heb sterk de indruk dat dat niet het geval is . . .!"
"Kunt u ons niet wat voorbeelden geven van gevallen waar u op doelt?"
"Nee, kijk, dat is nou zo moeilijk in een kleine gemeenschap als de onze, als ik u concrete gevallen noem, is het heel gemakkelijk na te gaan om wie 't gaat. Over het algemeen gezegd kan ik me niet voorstellen dat artsen bepaalde fouten expres zullen maken, Meestal komt 't neer op onkunde of nonchalance . . ."
"Financiële belangen?"
"Misschien ook wel ja; overbodige operaties komen wel voor. Maar ja, als de patiënt er mee ingestemd heeft en er geen 'schade' van ondervindt, komt zoiets natuurlijk nooit naar buiten. Aan de hand van statistieken zou je daarover wel iets kunnen zeggen natuurlijk, maar die zijn er niet. Hier ligt, dacht ik, ook weer een taak voor de inspektie van de Volksgezondheid. Die zou dergelijke gegevens moeten verzamelen, of tenminste, wanneer er geruchten gaan over 't een of ander, een onderzoek instellen".
S&K: "Vooral van 'vrouwenoperaties' hoor je vaak dat er te snel en dus te veel 'gesneden' wordt. Is dat zo?"
Dr. de Ruyter: "Tja, dat is moeilijk te zeggen, omdat er geen concrete cijfers zijn, tenminste niet bij mijn weten. Maar ik hoor dat ook wel ja, keizersnedes, enzo".

"Ze trekken er zich vaak geen moer van aan . . ."

"U zei zojuist dat 't aantal gevallen dat binnenkomt bij het Medisch Tucht College zo teruggelopen is. Om hoeveel gevallen gaat 't eigenlijk, per jaar?"
Dr. de Ruyter: "Dit jaar (tot okt. '83) hebben we 3 gevallen behandeld, vorig jaar ook zoiets, 3 of 4. We hebben ook wel eens een jaar gehad van twee gevallen en zelfs jaren zonder een enkel geval".
"Zijn de meeste klachten gegrond?"
" 't Gros is gegrond ja".
"En wat is daar meestal uit voortgekomen?"
"Een berisping of waarschuwing meestal. Maar ja, 't beroerde hier is: ze trekken er zich vaak geen moer van aan. Die indruk krijg ik tenminste vaak wel; recidivisme komt ook wel voor . . ."
S&K: "Zou 't niet beter zijn de uitspraken van het College te publiceren?"
"Eh, als 't bijvoorbeeld een geval betreft waarbij bewezen is dat nonchalance de oor- →

zaak was en de arts dan ook bij de uitspraak nog ervan blijk geeft dat 't hem niets kan schelen, dan zou 't wel goed zijn als dat gepubliceerd zou worden. Maar om nou elk geval te gaan publiceren, nee, dat is ook niet altijd nodig; er zijn ook artsen die wél spijt tonen. Aan de andere kant moet 't eigenlijk toch wel mogelijk zijn, en zou 't ook wel goed zijn vind ik, dat er over elke zaak iets gepubliceerd wordt. Ik bedoel niet in de krant of zo, maar zoals in Nederland bijvoorbeeld gebeurt; daar wordt elke uitspraak van het Medisch Tucht College vermeld in het 'Medisch Contact', een blad dat alleen door artsen gelezen wordt. Maar 't effekt is dan m.i. toch groter: in Nederland wordt 't als een schande gezien als je veroordeeld wordt door het Medisch Tucht College. U zou de sekretaris van het College eens kunnen vragen of hij u niet bepaalde gegevens, statistieken e.d. kan geven. (Hebben we gedaan, echter zonder enig resultaat, red.). Het is wel goed dat de mensen weten dat er een Tucht College is en dat dat ook werkt, als er tenminste klachten ingediend worden".

"Krijgt u bij het onderzoek over het algemeen wel goede medewerking van getuigen en deskundigen, die vaak collega's zijn van de aangeklaagde arts?"

"Je ziet wel eens dat men er soms moeite mee heeft, maar over 't algemeen hebben we er geen problemen mee".

"Je hoort wel eens dat men elkaar zou dekken . . ."

"Nou, nee, ik geloof niet dat we dat ooit meegemaakt hebben. En wij laten ons natuurlijk ook niet voor de gek houden. Zeker de voorzitter, die een jurist is, zal dat ook snel in de gaten hebben. Bovendien: we praten nooit over de persoon van de aangeklaagde arts, we spreken over het geval op zich zelf. Als 't een operatie is geweest bijvoorbeeld, dan vragen we de deskundige hoe hij dat gedaan zou hebben. En ook is 't zo, dat de collega's van de arts er meestal niets van af weten dat hij voor het Medisch Tucht College moet verschijnen".

"Houdt het College zich ook bezig met de taakvervulling van de arts in ruimere zin?"

"Ja zeker; het niet bereikbaar zijn van artsen die dienst hebben bijvoorbeeld. Dat is wel voorgekomen ja, maar toch vind ik dat ook dit soort gevallen onvoldoende worden aangebracht. 't Moet wel serieus zijn natuurlijk, geen kleinigheidjes".

Oplossing: meer publiciteit

S&K: "We hebben 't straks al even gehad over de straffen die opgelegd kunnen worden. U vindt ze te laag?"

"Nou, te laag eigenlijk niet, maar ik heb vaak 't idee dat men er zich niets van aantrekt. Al zou er een fikse boete betaald moeten worden, dan nog, denk ik, storen velen er zich niet aan. Dát zou moeten veranderen . . . In Nederland is 't altijd nog een behoorlijke straf, een berisping of een waarschuwing, een ethische straf".

"Ziet u geen oplossing?"

"Tja, in strafverzwaring zie ik niet veel heil; meer publiciteit daarentegen zou wel 't nodige effekt geven, denk ik. 't Zou daarom wel goed zijn als jullie eens probeerden bij de sekretaris iets los te krijgen aan gegevens. Het zou heel goed zijn als er meer bekendheid gegeven zou worden aan deze kwesties. Als dat op verantwoorde wijze gebeurt, geloof ik dat 't heel belangrijk is voor de patiënten en voor de artsenstand zelf . . ."

Het is geen erg optimistisch beeld van de medische wereld op de Antillen dat dr. de Ruyter hier voor ons schetst, maar we hopen dat het zal bijdragen tot een beter begrip van onze gezondheidszorg en dat het tevens een aanzet kan zijn op de weg naar verbetering ervan. We zullen ons best doen in een van onze volgende artikels in deze serie de artsen en specialisten zelf aan het woord te laten. Tenslotte doen we nogmaals een beroep op onze lezers ons te voorzien van informatie, ideeën, ervaringen, die betrekking hebben op dit onderwerp. ●

Onderwijsrubrieken in

Zoals in het vorig nummer al aangekondigd, wil Skol & Komunidat dit jaar beginnen met vaste onderwijsrubrieken om op die manier tegemoet te komen aan de grote vraag onder onze leden aan informatie over het onderwijs.

Informatie over onderwijs kan veel inhouden; onder andere

- meer theoretische en wetenschappelijke beschouwingen over uitgangspunten van het onderwijs enz.;
- analyses van ons huidige Antilliaanse onderwijssysteem;
- diskussie over vernieuwingsideeën met betrekking tot de problemen van ons Antilliaans onderwijssysteem;
- beschrijvingen van de stand van zaken in ons onderwijs;
- beschrijvingen van onderwijs in andere landen.

Om wat systeem aan te brengen in de veelheid van mogelijke informatie over onderwijs denkt de redaktie om te beginnen met drie grote onderwijsrubrieken, waaronder verschillende typen artikelen gekategoriseerd kunnen worden.

De drie rubrieken, met een mogelijke invulling, zijn de volgende:

I. Onderwijs en vorming: algemeen

In deze rubriek zullen de meer theoretische beschouwingen over onderwijs en vorming opgenomen worden; o.a. op de volgende wijze te kategoriseren:

1. Psychologie van de ontwikkeling, het leren en het onderwijzen
   - theorieën over ontwikkeling (taal, waarneming, motoriek, kognitie enz.)
   - psychologie van het leren (o.a. verandering van gedrag, resultaten van leerprocessen, leren oplossen van leerproblemen, verschillende leerstijlen, leermotivatie enz.)
2. Leer- en gedragsproblemen
   - beschrijving van de verschillende problemen
   - behandelingswijzen
3. Het didaktisch handelen
   - doceerstijlen
   - relatie leerling-leerkracht
   - analyse van het didaktisch handelen
   - didaktische deelvaardigheden
4. Leerplanontwikkeling
5. Onderwijssystemen
   - beschrijving van verschillende onderwijssystemen
   - beschrijving van verschillende problemen, inherent aan een bepaald onderwijssysteem. O.a. het probleem van diskontinuiteit
   - mogelijkheden van wijzigingen in het onderwijssysteem (o.a. differentiatie en individualiseringsmogelijkheden, mogelijkheden tot meer soepele overgang tussen schooltypen, oplossing van selektieproblematiek enz.).

II. Het antilliaans onderwijssysteem

Onder deze rubriek kunnen alle artikelen betreffende ons Antilliaans onderwijs worden opgenomen. Sektorgewijs kunnen b.v. de problemen waarmee ons onderwijs kampt nader geanalyseerd worden. Hierbinnen zou ook passen analyses van ons leerplan, van de gehanteerde methodes enz.

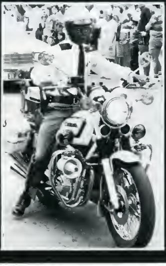
III. Onderwijs elders

Deze derde rubriek zal artikelen bevatten over onderwijsproblemen en -systemen in andere landen. Met name zal hier de interesse uitgaan naar het onderwijs in de regio; Latijns-Amerika en het Caraibische gebied.

Aan al onze leden wordt hierbij de oproep gedaan om aktief bij te dragen aan het vorm geven van deze onderwijsrubrieken in Skol & Komunidat. Dit kan in de vorm van zelf schrijven. Het kan ook in de vorm van de redaktie attent maken op een interessant en relevant artikel in een of ander tijdschrift, wat misschien overgenomen kan worden. ●

SKOL & KOMUNIDAT

ENTREVISTA KU SINDIKALISTANAN (I)

Delaster tempo nos por a tende i lesa mas i mas tokante e Union Sindikal ku ta formando. E intentonan pa yega na e Union aki ta señalnan positivo, pasobra ta bon klá ku e amenasanan fuerte di e temponan aki ta eksigi mas ku nunka ku sindikatonan ta uni forsa. E amenasanan fuerte aki, tanto esnan puramente sosial-ekonomiko komo esnan politiko, no ta toka solamente un gremio, pero klase trahado den su totalidat. Ta p'esei mes un sindikato no por hiba e lucha su so.
Mientras ku awor nos tin apenas dos aña mas pa yega Status Aparte, e gobernantenan ta nenga sindikatonan tur klase di partisipashon. Gobernantenan no ta konsiderando sindikatonan komo partner sosial igual pa enfrenta e problema ku futuro serkano lo brinda.
Un di e meta prinsipal di e Union lo mester ta tambe pues pa haña mas rekonosimiento pa sindikalismo aki na Aruba. Pa por tin un Union fuerte ta un kondishon ku e sindikatonan formando e Union aki, konose otro. Ta pa e motibo aki Skol i Komunidat ta ofrese den e numero aki e prome dos artikulonan ku informashon mas aleu di e sindikatonan, ku hunto ku SIMAR ta purba di forma e Union Sindikal.

"Mentalmente e hendenan no ta trankil"

Entrevista ku sr. LESLIE MERKIES, presidente di NAPB Aruba i Antias

No ta pornada nos ta kuminsa e seri di artikulo tokante sindikatonan, ku e sindikato NAPB. Na aña 1983 polisnan i nan sindikato tabata hopi den notisia, na Aruba en espesial despues di e insidente na Winstonveld. Den nos entrevista ku sr. Merkies nos a toka diferente punto, e.o. nan evaluashon di e aña ku a pasa, nan bista riba futuro, asuntonan interno di e sindikato i e Union sindikal.
Ya ku e entrevista aki a bira un entrevista hopi largo, a parti'e den dos. Den Skol & Komunidat di febrüari ta sigui e di dos parti di e entrevista aki.

Un evaluashon di 1983

Nos a start e entrevista ku e pregunta: ta kua tabata e konfliktonan mas serio ku NAPB a topa na 1983.
Merkies: "E konflikto di mas serio ku nos a topa tabata esun di e kaso di Winstonveld. E kaso di Winstonveld tabata e topiko ku a pone NAPB komo sindikato di polis den un spot mas negativo. E tabata un konflikto di sea bo ta kibra e imagen di e sindikato di polis of bo ta lag'e keda na bida. Bon, nos a lucha tòg, alfin te na ultimo aki i tur hende ta na altura ta kiko ta pendiente den e kaso aki. Politikamente nos a wordo, of mihor bisá, e pueblo a wordo indoktriná di tal manera ku a bin ta mira e polis i e bònt di polis komo kriminal".
S&K: E kaso di Winstonveld a krea problema pa boso kredibilidat komo polis?
Merkies: "Hopi si, hopi mes".
S&K: Esei ta rekuperando su mes?
Merkies: "Den pueblo mi no a tuma nota tanto asina ainda. Ainda e pueblo ta timido, ainda nan tin e pensamento manera nos a wordo pintá, manera kriminalnan. I esei ta algo ku ami personalmente a pensa pa otro aña bai traha duro riba dje. Esta pa "build up" e imagen di polis. No ta e suseso di Winstonveid, no ta politikonan so a daña e imagen. Nos tambe tin falta. Pero ami ta kere ku e imagen malo pa 70% a wordo kreá dor di politikonan".
S&K: Kon boso a sinti ku pueblo no ta kere den bosonan?
Merkies: "Den diferente asistensia ku bo ta duna, unda bo ta haña sierto remarka manera: "Bosonan no ta yuda pueblo". Sr. Merkies ta splika ku en espesial na e afdeling Verkeerspolitie nan sa haña e remarkenan aki. Otro remarke ku nan sa haña ta: "Kriminal. Bosonan a tira nos lider". "Te ainda nos ta haña e remarkenan aki. Mas ora nan tin beter aden. Pesei hopi bes nos ta papia ku nos mes pa nos no hasi kaso di esei. Pasobra e kosnan ei lo trese konflikto mas grandi".
S&K: E antipatia aki ta dirigi su mes mas tanto kontra yu di Korsou den kuerpo polisial, of e ta mesun kos pa e arubianonan?
Merkies: "E ta dirigi su mes kontra *polis*. Awor bo ta haña insidentalmente ku sierto hende ta tira riba hende di koló. Mi no ta bisa direktamente di Korsou, pasobra tin bes, bo mes sa kon nos komunidat ta, nos tin hopi arubiano ku tin un kolo ku den boka di pueblo nan ta bisa "Esei no ta rubiano". No, e ta dirigi kontra polis. Awor, *politikonan* ta trata na hasi'e di tal manera ku ta e polis di Korsou ta e echado di baina. Pero ya, difisilmente bo por bai bringa bo mesun hendenan. E mes arubianonan tòg no ta asepta e kosnan ei di e politikonan. Den kuerpo polisial, i mi ta kere ku ta a base di e trabou mes, bo ta krese den otro, bo ta steun hopi, sin wak kua rasa, kua nashonalidat. Ta e trabou ta hasibo asina".
S&K: Tabatin mas puntonan di konflikto na 1983?
Merkies: "Wel, nos tabatin for di kuminsamento di aña, asuntonan netamente di polis. Nos tabata papiando ku gobierno sentral, te ora ku nos a disidi di rabia. Nos a trata e binimento di e polisnan di Hulanda. E rapòrt Gorsira a stipulá ku mester bini mas polis riba kaya, esta e "zichtbaarheid" di polis mester drecha. Tambe e rapòrt a →

mustra ku, anke mas pa e isla di Korsou, falta hopi rechercheurs. E trabou di e recherchenan no ta bai manera mester ta. Segun e rapòrt falta mas hende ku kapasidat pa traha. A base di e rapòrt ei minister di hustisia a disidí ku mester bai buska hende for di Hulanda. For di den prinsipio sindikato a rechasá esei. Nos a haña ku esei lo trese hopi konflikto, sindikalmente mirá na prome instante. Nos ta bringa pa nos mesun hendenan i no por tin otro hende ku ta bin pasa bo mesun hendenan".
Sr. Merkies ta sigui splika ku na di dos instante nan a kritiká e binimento di e polisnan hulandes pa motibo di e funshonamento di e polisnan aki den e komunidat Antiano. Aki sr. Merkies ta basa su mes riba e eksperensia ku nan tabata tin ku un grupo di hulandes ku a yega di bin kaba algun aña pasá. "Hopi di nan tabata avonturiers, a bin pasa gewoon tres aña vakansi, despues a bai i nos a keda ku e mesun "ledigheid" atrobe di falta di hende. A base di esei nos a protesta i nos tabata semper kontra di e binimento. Pero minister kiermen ku e tambe tin su responsabilidat pa ku e komunidat i e no a hasi kaso di nos rechaso".

Misleiding

Sr. Merkies a sigui elabora riba e binimento di e polisnan hulandes, un asunto ku a trese bastante konfushon i disgusto. Kritika fuerte ela ekspresá riba e posishon di hoofdkommissaris Oldenboom den esaki. Ta sr. Oldenboom a traha e plan konkreto pa buska e hendenan aki i den esaki no a konsultá ku NAPB. E "werving" di e polisnan di Hulanda no a bai kompletamente segun plan.
Merkies: ". . . 'e intenshon tabata den 'werving' pa buska hende ku lo a traha riba kaya, pa drecha e "zichtbaarheid" di polis. Awor kiko Oldenboom a hasi. Ela bai Hulanda, ela 'werf' hende ku aki nos por konsidera komo kader. Kader ta kuminsa akinan for di hoofdagent, bai ariba. T'asina akinan ku ora bo bira kader, bo ta bira un 'kantoorman', bo ta bai sinta tras di lessenaar, bo no ta riba kaya. I einan e problema a kuminsa, pasobra nos ta konsidera ku esei tabata fout. Mester a buska hende pa traha riba kaya".
Komo un di dos punto di kritika riba hoofdkommissaris Oldenboom Merkies ta menshona: ". . . ora ku e (Oldenboom) a bai 'werf' hende e tabata sa ku tabatin un opleiding ta tumando luga pa hende ku tabata hoofdagent pa bira brigadier hoofdagent. E tabata sa masha bon tambe ku mei sinkuenta sesenta hende tin ku ora opleiding kaba mester haña nan benoeming".
Merkies a splika kon na Hulanda a buska polisnan ku diploma B, kual ta insera ku e polisnan aki por subi te na rang di onderinspekteur aki na Antias. E hendenan aki mester haña nan aanstelling, pasobra nan ta bin ku diploma. Segun sr. Merkies den henter e asunto aki tabatin sushedat i "misleiding" di minister.
S&K: Bo ta haña ku tin un konsentrashon di poder mucho grandi den man di un persona?
Merkies: "Si. I einan mi ta duna falta tambe na e ministernan di hustisia ku sin mas ta asepta besluiten ora nan bin. Ta nan mester aproba nan. Sin mas asina nan ta laga kosnan pasa. I mi ta kompronde un parti di nan tambe. Falta di 'kennis van zaken' ta hasi ku nan ta laga kosnan pasa. I esaki tabata un di e puntonan ku e rapòrt Gorsira ta menshona. Gezaghebbernan, ministernan di hustisia; nan falta di konosimiento ta hasi ku ta laga tur kos den man di e komisaris, e hoofdkomisaris pa hasi i deshasi. Ta djis pasa nan (e ministernan) informashon, bisanan t'asina e kosnan ta i nan ku no tin konosemento de nada, ta asepta 'te goeder trouw' ku ya lokual e hefe, ku sa miho, ta bisa. I nos ta haña ku den e kasonan aki, Oldenboom a malinforma minister. P'esei nos a persisti pa a bini un enkuesta i e enkuesta ta bini tambe".

Rapòrt Gorsira

S&K: Boso ta di akuerdo ku mayoria di e konklushonnan di e rapòrt Gorsira?
Merkies: "Nos ta bisa asina aki. Hopi kos ku a wordo señala den e rapòrt ei, ta kosnan ku nos a señala kontinuamente serka minister. Pero sindikato mi ta kere den bista di gobernantenan en general ta wordo mirá komo 'kwajongens'. E rapòrt Gorsira a wordo traha entre otro a base di nos informashon".
S&K: Kua pa boso ta e konklushon mas importante den e rapòrt?
Merkies: "Ku mester bin un kambio grandi den e struktura di e kuerpo, den e sistema di funshona di e kuerpo. Henter e sistema ku nos ta funshona aden, nos no ta eens ku n'e. E sistema ku tur kos, den hopi kaso, mester draai ront di e hoofdkomisaris. Siendo ku e ta sinta te ayabanda ei na Korsou nos mester tene kuenta akinan ku n'e riba kosnan netamente lokal. Mester bin kambio. Bon awor nos ta bai den status aparte i lo tin un kambio sigur pa loke ta trata e situashon di Aruba. Pero esei tambe ta un otro preokupashon, un preokupashon grandi. Nos ta haña nos ku un otro grupo akibanda, e grupo di gobernantenan di teritorio insular, ku tampoko bo no sa ta ki intenshon nan tin. Kiko nan ta bai prepara? Nan ta bisa si ku nan prepara kos bon, pero te awe nos no ta mira ta kiko ta wordo prepará".
S&K: Kiermen ku boso kritika ta toka mas tanto e 'beslissingsstruktuur' di e kuerpo polisial. E ta mucho un piramide?
Merkies: "E ta un piramide, pero na e mesun momento e tin tambe demasiado 'takken': por ehempel: komisaris tin ku tene kuenta ku minister. Minister tin ku konsulta ku Oldenboom ku ta su atvisor. Nos politieregeling ta stipula ku t'asina kos tin ku tuma luga. E struktura ta un kalvario. Un kalvario i alfin al-kabo nunka kosnan no ta resulta manera nan mester ta. I tin ora tin kos urgente. Den tal kaso mi ta haña ku komisaris mester tin e outoridat pa hasi e kos ei, punt uit".

Preokupashon

Nos a puntra sr. Merkies kiko ta e opinion di NAPB tokante e resultadonan di Konferensia di Mesa Rondo, en espesial pa loke ta toka e parti di e posishon di kuerpo polisial.
Merkies: "Bon awor ta keda nos dos aña. I den e dos añanan aki nos tin ku orienta nos mes prinsipalmente riba e status nobo ku ta bin. Kuerpo polisial di Aruba ta bini i den nos ultimo reunion ku minister di hustisia ela bisa bon klá ku esei no por otro. Aruba ta haña su status aparte, kuerpo polisial di Aruba ta pa Aruba. I esei nos tur ta di akuerdo ku n'e tambe. T'asina e kos mester ta. Pero lokual si ta preokupa nos ta ku for di awor i prome mes nos no ta mira ta kiko e gobernantenan di e isla Aruba ta hasiendo pa garantisa ku bo ta bai haña un kuerpo ku ta keda funshona debidamente bon. Nos no ta mira e stap, ningun kaminda, pa garantisa esei.
S&K: Bo ta bisa 'funshona debidamente bon'. Kiko esaki kiermen pa bo?
Merkies: "Pa kuminsa, i esaki ta konta pa tur organisashon, pa un organisashon funshona bon e *hende* mester ta funshona mentalmente trankil. Pasobra ta hende ta den e organisashon. Wel, e base aki no t'ei. Bou di e polisnan aki na Aruba tur hende ta prekupá ta kiko ta bai pasa. Kiko mi ta bai drenta aden?"
S&K: For di unda e miedo ta sali?
Merkies: "E miedo ei a wordo kreá. Pa kuminsa dor di politi- →

Politiewacht Oranjestad

konan mes. Nan ekspreshonnan sumamente skerpi i pisá, kisas pa nan meta netamente personal politiko, mi ta kere, anke kisas den nan 'background' no ta e intenshon si. Pero komo hende mi no sa bo intenshon. Bo mester skirbi, papia bon kla bo intenshon pa mi sa ta kiko e intenshon ta. Pa asina mi por bisa mi ta eens ku e intenshon ei of no. Mientrastanto ku esei no tuma luga, anto keto bai e hendenan ta keda prekupá. *Mentalmente e hendenan no ta trankil.* Nan no ta trankil pa ku e kambionan ku ta bin, pasobra nan no sa kiko e kambionan ta. Tur esaki a hasi ku nos a disidí di probechá di e oportunidat dia ku Wijnie Jabaai tabata akinan di traha un karta i lag'e hib'e den 2e Kamer einan. E intenshon di nos tras di e kos aki tadenan ku ta kaderlid ta pidi pa bai. I nos ta biba ku e realidat ei tambe. E realidat ta asina ku awor aki den kader, den e onder-inspekteurnan, no tin ningun arubiano. I den kuerpo polisial, e onder-inspekteurnan ta e kaderleden mas prinsipal. Ta for di nan tur kos ta draai bai abou i tur kos ta bai ariba. Inspekteurnan ku ta, bo por bisa, mando polisial, ta depende di e onder-inspekteurnan. I ta akinan e hendenan kier bai. I esaki no por. Gobierno no por tolera esei".

S&K: Despues di e kaso di Winstonveld a sali un karta di e inspekteurnan di Aruba pa minister, den kua nan tambe ta espresa nan preokupashon. Esaki tabata algo riba nan propio initiativa of ta algo ku a sali for di sindikato?

haña sufisiente hende di Aruba mes ku lo keda den e kuerpo polisial aki. Ta konosí ku e proposhon aki sin embargo no ta di akuerdo ku e akuerdonan di RTC. Pasobra aki a keda aseptá ku kuerpo polisial lo bira un asunto netamente insular.

Merkies: "Muy bien por tabata ku si e prekupashonnan aki a sali prome ku RTC, ku kisas esaki lo a bai den un forma ku lo a aseptá ku polis lo a bai temporalmente bou di e Unie. Awor aki e situashon ta asina preokupante ku den un kombersashon ku e minister di hustisia a disidí ku mester di un sorto di formula, por ehempel ku di un of otro manera e hendenan ku ta pidi pa bai, lo keda 'uitgeleend' na e kuerpo polisial di Aruba. Esaki ta un proposishon".

haña hende drenta kuerpo polisial?

Merkies: "Si. I esaki a manifesta su mes kaba. E 'werving' aki na Aruba despues di 24 di april a baha of a staka fuertemente".

S&K: Mester bini tambe sierto garantianan mas struktural? Ku ta trata por ehèmpel e strukturanan ku lo mester tin entre e gobernantenan i e kuerpo polisial?

Merkies: "Sigur, sigur. Anto esaki ta un di e kosnan ku te ainda nos no sa ta kon e mester bin. Mi a komprondé ku a lanta un komishon ku ta bai traha riba e struktura di un kuerpo nobo, pa Antias. Pa Aruba lo ta bai aden komisaris Kramers. Pero nos di sindikato a puntra pa nos tambe ta aden. Pero nos a wordo nengá e partisipashon ei.

Winstonveld

bata pa trese un 'draai', un 'draai' den e aktitut di e gobernantenan insular. Pa nan por komprondé ku no por sigui asina mas. Bo ta keda hasi kuerpo intrankil, intrankil. I e pensamento aki ta hasi ku tur hende lo bai. *Tur hende kier bai.* Yen di hende a puntra traslado. I esaki ta bin, awor pa mayoria no-arubiano, pero algun arubiano tambe. Hopi arubiano a ekspresá ku si kos keda asina, na final si nan mira ku no bin kambio nan tambe kier bai. I esaki no por. No por bai laga un komunidat. Un komunidat mester di un kuerpo polisial. I eseinan ta e preokupashonnan mas grandi ku nos tin. Si tin hende ku kier bai mes, anto mester regla esaki di tal manera ku kuerpo polisial ta keda funshona bon. Ku e kuponan, unda mester tin hende ta traha, ta keda funshona. Masha hopi recherche ta kita bai. Hen-

Merkies: "No. E tabata nan propio initiativa. Sindikato por a influensia e karta ei sali si. Pasobra kontinuamente nos tabata bai kombersa ku leiding. Tin dialogo entre sindikato i leiding. I komo leiding di un organisashon ku sa kiko ta biba bou di su hendenan, komo leiding responsabel, nan a kuminsa pone nan hefenan na altura di e situashon".

"Unie-aangelegenheid"

Sr. Merkies ta splika ku den e karta di e inspekteurnan ta sali e proposishon pa laga polis keda por lo pronto un "unie-aangelegenheid", esta un asunto ku ta toka e Union di Aruba ku e Antias di 5. Motibo di esaki tabata pa asina sikiera garantisa ku e hendenan por a keda funshona den e kuerpo trankil, te ora ku

Status aparte

S&K: Ta kiko ta e garantianan ku boso kier konkretamente pa boso hende por funshona trankilamente.

Merkies: "Bon, mester kuminsa pa asepta sindikato komo partner igual. Nos ta ripara te ainda ku sindikatonan ta wordo rechasá hopi. Mi ta ripara ku no ta nos so, pero tambe Simar, Sepa. Ta ASOA so mi no ta komprondé. Di dos ta, mester bini kambio den e ekspreshonnan abierto di e gobernantenan. Mester papia ku e pueblo. Pasobra meskos ku e pueblo a wordo indoktriná i agitá kontra polis, mester kuminsa bin bèk na e pensamento ku: 'No, polis ta mesun hende ku nos' i pa pueblo pensa ku polis tei pa kwida pueblo i no ta pará kontra di pueblo".

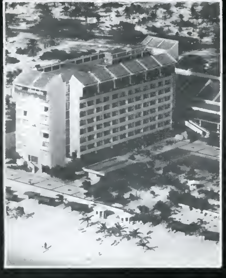
S&K: Bo ta haña ku aki na Aruba awor lo ta mas difisil pa

S&K: Boso tin miedo ku kuerpo polisial lo por bira un arma den man di gobernantenan despues di status aparte?

Merkies: "E lo por yega asina leu. E por yega asina leu si bo haña hende den bo kuerpo ku ta ligá fuertemente ku un partido politiko.
Pero awor aki nan no por usa kuerpo polisial pa nan meta politiko. E hendenan ku ta den e kuerpo mes ta evita esei. E mayoria hende ku ta den kuerpo no ta pensa ningun momento so pa traha a fabor di e meta di e politikonan. Pero segun e lei ta stipulá, and that's it. I esei ta un kos ku nos a siña for di den opleiding i ta biba den mente di nos hendenan. I einan bo ta haña ku nan ta bringando kuerpo polisial".

Te asina leu e resumen di e entrevista ku sr. L. Merkies di NAPB.

Den e siguiente numero di Skol & Komunidat nos lo trese e di dos parti. ●

..."Tin mas i mas kompañeronan ku ta bira konsiente di nan derecho"...

Entrevista ku ANSELMO PONTILIUS, presidente di FTA

* * *

E entrevista a tuma lugar den ofisina di FTA na San Nicolas.

E puntonan mas importante tawata e evaluashon di aña '83 i e asunto di RTC.

S&K: Kiko tawata e puntonan di konflikto ku a sali mas dilanti pa FTA den '83?
A.P.: Wel, e puntonan di konflikto pa FTA tawata bastante. Nos por kuminsa na bisa loke a resaltá ta e situashon den e hotelnan di Aruven, tanto Caribbean Hotel komo Palmbeach i tambe nos por bisa aworaki ta e retironan masal ku na e momentonan aki nos no ta sintiendo nan efekto, pero sin duda nos lo sinti nan efekto den e promé lunanan kaba den '84.
Si nos por bai den detayes pa loke ta e situashon di e hotelnan, Caribbean Hotel i Palmbeach, nos por bisa ku e trahadornan tin un aña, den e kaso di Caribbean Hotel spesifikamente, un aña i mei sin kontrato kolektivo, esta sin ku nan a haya un oumento salarial of di benefisionan sekundario. Den e kaso di Palmbeach, antes Sheraton Hotel, nan tin komo shete luna i mei sin un kontrato kolektivo, ounke ku nos por bisa ku nos a firma un protokol ku mas bien ta kubri e kontrato kolektivo eksistente, pa e parti hurídiko, pero ku e trahadónan enberdat a bai ta sakrifikando den un forma silensioso. Ta debí na e situashon finansiero ku Aruven a hay'e involví aden, kaminda ku e trahadónan niun dia no a kontribuí pa e situashon ei ta asina i ku a wordo kontribuí dor di un maneho fatal di gobierno insular, ku ta e akshonista mayor, ku 84% di e "shares"nan, akseptando hendenan for di eksterior ku a bin manehá e luganan aki, esta e dos hotelnan, sin ningun klase di interes pa ku e isla, sino sakando probecho finansiero. Nos por a mira un kantidat di kasonan ku a sosodé ku realmente ta fraudenan a wordu kometí, ku ta e trahado a sali perhudiká.
S&K: FTA por a wak na kuminsamento di aña ku e retironan masal lo a bin na fin di aña?
A.P.: Ta asina si ku di parti di FTA, ami si no tawata t'ei komo presidente, pero den direktiva sí, nos a pronostiká den un programa di televishon p.e. di informashonnan ku nos tawatin, ku aña '83 lo bai bira difisil i ku lo bai tin desempleo. Ku e sifranan lo ta dje grandi sí, ela sorpresá nos un poko, pasobra en realidat nos no a konta ku e parti di Lago.
S&K: E retironan, kon grandi e kantidat ta?
A.P.: Tokante e retironan den sektor di komersio, nos no tin e mayoría di e trahadonan organisá. Nos por bisa ku e ta menos di e mitar i ku aki den komersio sí retironan ta kayendo ku segur nos opinion no ta hustifiká tampoko, pasobra ku doñonan di trabou a sinti e efektonan na momento ku e bolivar a devaluá, pero nos ta di opinion ku no ta asina si ku doñonan di trabou por sin mas bai pa e ekstremo di pidi retironan. Nos ta kere ku nan por a aserká e trahadonan, pasobra den e kaso aki ni mayoría no ta organisá, ku nan por sí yuda den e negoshi i tambe kisas traha menos dia pa siman. Na e momento aki doñonan di trabou a apliká e medida di mas ekstremo, di bai pidi retiro pa un kantidat di trahadonan. Pa loke ta e kontratistanan nos por bisa ku e sifra lo bai oumentá, pa loke tin organisá, kisas un 500 pa 600 hende te ku mart, pero esei no ta ekskluí e posibilidat ku esei ta sigui oumentá. Loke nos ta bisa ku e por bira mas grandi of lo e bira mas grandi, pasobra tin otro kontratista ku no ta organisá bou di ningun sindikato, ku tambe ta hayando permit pa manda hende kas i nos ta kere e ora ei lo bo yega sigur na 1200 hende for di kontratista ku por keda sin trabou, komo kiera ku aki nos ta papiando tambe di kontratistanan pafor di e tereno di Lago. Perspektivanan ta mustra ku pa e promé seis lunanan di aña '84 no tin konstrukshonnan grandi di edifisionan ku kisas por hiba un kantidat di hendenan na trabou di biaha.
S&K: Boso di FTA ta haya ku e doñonan di trabou ta hasiendo abuso, dor di kita mas hende ku ta nesesario?
A.P.: Bueno, den kaso di kontratistanan riba tereno di Lago ta difisil pa bisa komo kiera ku di parti di FTA nos no tin un bista profundo den dje debí ku komo dirigentenan di FTA nos no ta permití pa subi riba tereno di Lago. Pero nos ta sinti sí ku e kompanianan aki por a tene mas hendenan na trabou. Pero bo ta haya sí ku e propio trahadónan ta admití ku pa loke ta trata e kontratistanan riba tereno di Lago, ku e trabou ta bahando hopi i ku sin duda lo tin hendenan ku lo mester a bai kas. I ku tin kompanianan ku ta mustra ku no tin otro forma pa sigui tene hendenan na trabou, pasobra no tin trabou. Nan ta dependé di e kontrato ku nan haya ku Lago. Nan ta mustra ku pa e proksimo seis lunanan nan lo no tin kontrakt.
S&K: Kiko ta e logronan mas grandi ku FTA tawatin e aña aki?

(kontinuá na pag. 17)

Informashon tokante e historia di VLA/Simar

Den e parti di entrevista tokante e historia di VLA/SIMAR nan a bai bèk pa e tempo ku no tabatin un bònt so pa e trahadonan den enseñansa.

RvB: Promé ku 1969 tabata tin 5 bònt di maestronan aki na Aruba; kiko tabata e motibonan historiko ku tabata tin 5 bònt te ku '69?
EC: Bon, mi ta kere ku e bòntnan e tempo ei tabata organisá segun religion, esta: St. Thomasbond tabata tin e maestronan ku tabata traha na skolnan katóliko organisá - esaki tabata e promé bònt - despues nos ta haya ku esnan ku tabata traha na e skolnan protestant a organisá nan mes den e bònt ku tabata yama PCOVA (i.e. Protestants-Christelijke Onderwijzersvereniging, Aruba) i despues e grupo ku tabata traha na skolnan di gobiérno a organisá nan mes den AOB (i.e. Arubaanse Onderwijsbond). Mas lat e grupo ku tabata traha na skolnan tékniko i h.b.s. a organisá nan mes den e bònt di "Nijverheidsonderwijs" i esnan di e h.b.s. e tempo ei, a organisá nan mes den e bònt pa maestronan di h.b.s., pero e VELMONA ei (i.e. Vereniging van Leerkrachten bij het Middelbaar Onderwijs, Nederlandse Antillen) tabata un "onderafdeling" di kòrsòu.
RvB: Pero esei ta konta pa e bònt di N.O. tambe; esei tambe tabata un bònt Antiyano, ku un "afdeling" na Aruba.
RvB: Na '69 a bini un moveshon pa unifiká e diferente bòntnan; tabata tin un sierto moveshon den e direkshon aki promé ku esei?
EC: Si, tabata eksistí semper bai un sorto di koperashon. Desde aña '59 e bòntnan ku tabata eksistí e tempo ei - esta bòntnan katóliko, protestant i esun di maestronan di skolnan di gobiérno - tabata tin un sorto di koperashon ku nan tabata yama "Samenwerkende Onderwijsbonden" (SOB), pero e koperashon no tabata di e estrecho ei: kier mèn ku de bes en kuando e direktivanan tabata bin serka otro i diskutí kosnan ku ta di interes komun. No tur kos por a wordo diskutí tampoko, pasobra tabata eksistí e derecho di veto: un bònt chikito por a para diskushon di kualkier punto ku ta i por a stroba koperashon ariba sierto puntonan.
Pero, for di rònt di aña '68 kaba, ora ku a bin papiamento di revishon di e salarionan bieu, anto ku tur e sindikatonan a haya e proposishonnan ku Gobièrno a bini kuné, e proposishonnan aki naturalmente a wòrdo diskutí den e reunionnan ei (i.e. reunion di SOB). Dor ku nan tabata mira i sinti ku esun bònt ta wordo bisá un kos i e otro bònt ta wòrdo bisá un otro kos, ku al fin al kabo di e manera aki sigur-sigur, pa loke ta toka e revishon di salarionan aki, no ta wòrdo lográ nada, anto .... mi ta kere ku esei tabata e "push" di mas grandi pa a yega na disidí pa ban uni forsa, pasobra si nos no uni forsa, nos lo no logra nada.
RvB: Esei kier mèn, ku den sierto sentido e tabata un strategía defensivo, pa bai kontra di e "divide and rule" di Gobierno?
EC: Bueno, si bo mira loke ku mi a kaba di menshoná, si. Pero nos no mester lubidá e otro kosnan ku a tuma lugá na e mesun momentonan ei na aña 1968 i '69; e otro moveshonnan ku a tuma lugá - p.e. na Kòrsòu: e lantamento di un grupo manera esun di Stanley Brown, e "30 di MEI" ku a tuma lugá, e kosnan ku a kondusí na yega asina leu tur e kosnan aki tabata tin influensia riba e moveshon aki na Aruba. Nos ta bisa: tende, si nos keda para nos so, sinko bònt chikito, nos no ta logra nada, nos tin ku koi e kos aki hunto. Te asta na un dado momento nos tabata hunto: no solamente e maestronan so, pero e bòntnan di "ambtenaar" tambe. Nan tambe tabata lucha hunto. E intenshon desde di un prinsipio tabata pa tuma tur akshon hunto, pero na dado momento, pa un motibo òf otro, e "ambtenaar"-nan a kai afó.
RvB: Kende tabata e hendenan ku a tuma e inisiativa pa yega na e unifikashon di e diferente bòntnan òf bo por bisa ku basikamente esaki tabata un kontinuashon di SOB?
EC: Si, e tabata un kontinuashon di SOB, pero e momento ku SOB a yega asina leu di bisa: "Ban hala mara", nan a lanta un komishon, un grupo di hende fuera di SOB - ku e.o. Cesare Terzano, Mechi Croes, Bernadine Richardson i Henry Dorsman, pa menshoná algun nòmber - anto e grupo ei lo a traha riba e idea di ún sindikato pa henter enseñansa. Pero SOB a mara nan den sierto sentido, esta: ku e bònt nobo tá lanta, pero ku e "bendishon" di e bòntnan bieu, kier mèn: e presidentenan di e bòntnan bieu ta keda òutomátikamente komo konsehero di e bònt nobo.
RvB: E bònt nobo aki (VLA), ela haya un akohida imediato òf tabata tin basta problema rònt di e unifikashon; ku otro palabra: e moveshon pa unifikashon aki, ora ku ela konkretisá den un bònt nobo, ela haya e apoyo direkto di e miembronan di e diferente bòntnan ku tabata eksistí kaba?
EC: E momento ei si, pasobra e kos tabata kayente. Ora ku boso tur ta luchando pa un kos, i awor mi ta papia di e situashon ku a surgi imediatamente despues ku e bònt a keda konkretisá hurídikamente - ku e welga di '70 a bini, tur hende tabata den welga, Bo por bisa, i ta bringando pa ún solo kòusa - e momento ei tabata tin un union tremendo. Pero na momento ku e welga a pasa - ku tur hende a haya loke nan mester a haya, ku e sindikato tabata eksistí - e heridanan bieu a kuminsá lanta. Si bo wak bon, na aña 1971 kaba, hopi miembro a kuminsa retirá; ku hopi, mi ta papiando akinan di 10 pa 15. Bo lo mester wak e nòmbernan naturalmente, pero bo ta bisa: "Hepa, e kos aki ta straño tòg, ku sierto hendenan ta retirá na e momento aki!".

(kontinua na pag. 12)

ENTRE

k

Madonna Stephens

i

RALPH R. V

Den kuadro di nan di tr a bin ku e idea pa organi un konferensia tokante enseñansa: e reto di entrevista ku Ralph R. v e komishon di asunt SIMAR - a tene ku Mad Croes, dos topico ta konferensia di enseña VLA/SIMAR.

Eddy . . .

(kontinua di pag. 10)

FOTO: historia di Simar (welga '75) (cabaretprogramma)

RvB: Bo a menshoná e welga di '70; Bo por a bisa mi kon abo ta wak e ròl di e welga aki den e proseso di unifikashon?
EC: E welga di '70 tabata ún di e akshonnan ku e sindikato uní (VLA), ku a kaba di nase, a tuma. Por ta, ku otro akshonnan por a wòrdo tumá, pasobra mi ta kòrda ku promé ku e welga aki - na aña 1969, tempo ku VLA no tabata eksistí aínda - e bòntnan hunto a tuma otro akshonnan: sinta pafó, keda malo un dia na kas, óf algo asina.
Atrobe: e welga tabata ún di e akshonnan ku e bònt a tuma i sigur-sigur e ta parti di e unifikashon; mi no kier bisa ku e tá e unifikashon, pero e tabata un kulminashon, un kos ku na un dado momento bo no por evitá mas.
RvB: Ela krea, manera nan ta bisa na ingles, un "rallying point" ku tur hende a unifiká su tras?
EC: Si, no tabata tin ningun otro posibilidat mas.
RvB: Mi ta kòrda ku den e di dos mitar di añanan '70 VLA tabata tin bastante problema, en espesial pa forma direktiva; e tempo ei te asta nan tabata papia den chansa di un "regentloze tijdperk". Bo por a konta mi algo di esei i bo por bisa ku VLA/SIMAR a superá e periodo ei?
EC: Mi ta bai kuminsá, pero mi ta laga Madonna tambe kontestá, pasobra Madonna tambe a eksperensiá parti di e periodo ei.
Bèrdaderamente ta asina ku nos tin difikultat pa haya miembronan di direktiva, no únikamente e último añanan aki so, pero e ultimo añanan aki mas ku antes na prinsipio, lokual ku ta algo lógiko tambe. Ora ku un kos ta kuminsá, tur hende ta entusiasmá, tur hende tin gana di yuda, pero ora ku tur hende ripará kuanto problema tin, kuanto doló di kabes e ta duna, bo ta haya masha poko hende dispuesto pa hasiele. Pasobra, traha den un direktiva di un sindikato manera SIMAR, bo tin ku hinka masha-masha hopi tempo den dje; tur bo oranan liber ta bai den dje i esaki ta loke a pasa.
Tempo ku mi mes a baha komo presidente na Sèptèmber '74, no tabata tin hende pa tuma over mes ora i a sigui ku un "driemanschap", ku despues a wòrdo remplasá pa un presidente, ku tabata Frank Zaandam, ku a bin ku un direktiva nobo. Pero Frank a baha na Mart '77 i e tempo ei no solamente no tabata tin hende pa tuma e puesto di presidente over, pero "überhaupt" no tabata tin hende pa drenta den direktiva. E tempo ei - di Mart '77 te Òugùstùs '78 - nos a keda sin un direktiva fiho. Promé a bin un direktiva temporario, despues e direktiva temporario a baha i a bin ku un komishon di "beheer"; despues Madonna a sinta na aña 1978 i, bon, Madonna ta sintá aínda.
RvB: Pero bo por a bisa ku SIMAR a superá e problema ei?
MS: Bon, mi no ta kere ku esei a sosodé aínda. Òunke ku e último dos aña nos a haya un par di hende .... pero e miedo pa e trabòu .... i no solamente e aspekto di tempo ku Eddy a menshoná, pero tambe ku bo ta haya bo mes den e posishon ku bo mester hasi sierto deklarashonnan, tuma posishon públikamente i e kos ei ta spanta hopi hende. Pues den e sentido ei mi ta kere ku e problema aínda no ta solushoná.
RvB: VLA awor yama SIMAR; ki tempo a kambia e nòmber i pakiko a hasi esei?
MS: Mi ta kere ku esei tabata un di e último kosnan ku e direktiva di Frank Zaandam a hasi. Na e reunion general a disidí di kambia e nòmber i mi ta kere ku esei tabata un desaroyo lógiko, mirando ku mas i mas e sindikato e tempo ei tabata mira e importansia pa promové Papiamento. No solamente den enseñansa, pero tur kaminda i un di e kosnan tabata, pa e sindikato tambe mustra esei den forma di e.o. tuma un nòmber na Papiamento.
MS: Mi ta kere ku esei tabata un di e último kosnan ku e direktiva di Frank Zaandam a hasi. Na e reunion general a disidí di kambia e nòmber i mi ta kere ku esei tabata un desaroyo lógiko, mirando ku mas i mas e sindikato e tempo ei tabata mira e importansia pa promové Papiamento. No solamente den enseñansa, pero tur kaminda i un di e kosnan tabata, pa e sindikato tambe mustra esei den forma di e.o. tuma un nòmber na Papiamento.

Madonna . . .

(kontinua di pag. 11)

haya mas hende aserka.
Pues, nos tin un komishon grandi ku ta trahando ariba henter e "set up" di e konferensia aki; fuera di esei, e komishon grandi a wòrdo partí den komishonnan mas chikito ku tin tareanan spesífiko: pa "public relations", pa e aspektonan físiko, pa informashon, èts.
Tur siman nos ta reuní, promé den e komishonnan chikito - pa wak kiko a wòrdo hasí den e siman ei - pa despues nos pasa pa e grupo grandi.
Nos ta den e proseso di elaborá un plan ku tur e tareanan ku mester wòrdo hasí, e tempo den kual nan mester wòrdo hasí i asina nos ta sigui traha. Nos ta skirbi karta pa invitá tur e oradornan i nos a haya diferente kontesta bèk. A traha un presupuesto di kuanto e ta bai kosta i kon ta bai kubri e gastonan. Tambe nos a manda

karta pa e Gobièrnonan pa pidi na koperashon, e.o. pa nan tuma parti di e gastonan ariba nan, pero mester bin ku un "follow up" pa mustra nan kiko ta e intenshon i asina mi lo por sigui.
Bon konkluyendo mi ta kere ku e organisashon di konferensia ta bayendo basta bon!
RvB: Segun mi tin entendí, a skohe komo "slogan" pa e konferensia aki: "Ami t'ei manera un klabo. Ke ubo, bo tambe t'ei?"
MS: Wèl, e konferensia lo ta den "paasvakantie" i ku e "slogan" aki nos kier motivá tur hende pa partisipá.

NOTA DI REDAKSHON:

Den e edishon di Skol & Komunidat di otro luna nos lo bin ku mas aspektonan ku a sali for di entrevista ku Madonna Stephens i Eddy Croes. Akinan e situashon i pensamentonan den enseñansa aktual lo bin dilanti.

Eddy . . .

(kontinua di pag. 10)

FOTO: historia di Simar (welga '75) (cabaretprogramma)

RvB: Bo a menshoná e welga di '70; Bo por a bisa mi kon abo ta wak e ròl di e welga aki den e proseso di unifikashon?
EC: E welga di '70 tabata ún di e akshonnan ku e sindikato uní (VLA), ku a kaba di nase, a tuma. Por ta, ku otro akshonnan por a wòrdo tumá, pasobra mi ta kòrda ku promé ku e welga aki - na aña 1969, tempo ku VLA no tabata eksistí aínda - e bòntnan hunto a tuma otro akshonnan: sinta pafó, keda malo un dia na kas, óf algo asina.
Atrobe: e welga tabata ún di e akshonnan ku e bònt a tuma i sigur-sigur e ta parti di e unifikashon; mi no kier bisa ku e tá e unifikashon, pero e tabata un kulminashon, un kos ku na un dado momento bo no por evitá mas.
RvB: Ela krea, manera nan ta bisa na ingles, un "rallying point" ku tur hende a unifiká su tras?
EC: Si, no tabata tin ningun otro posibilidat mas.
RvB: Mi ta kòrda ku den e di dos mitar di añanan '70 VLA tabata tin bastante problema, en espesial pa forma direktiva; e tempo ei te asta nan tabata papia den chansa di un "regentloze tijdperk". Bo por a konta mi algo di esei i bo por bisa ku VLA/SIMAR a superá e periodo ei?
EC: Mi ta bai kuminsá, pero mi ta laga Madonna tambe kontestá, pasobra Madonna tambe a eksperensiá parti di e periodo ei.
Bèrdaderamente ta asina ku nos tin difikultat pa haya miembronan di direktiva, no únikamente e último añanan aki so, pero e ultimo añanan aki mas ku antes na prinsipio, lokual ku ta algo lógiko tambe. Ora ku un kos ta kuminsá, tur hende ta entusiasmá, tur hende tin gana di yuda, pero ora ku tur hende ripará kuanto problema tin, kuanto doló di kabes e ta duna, bo ta haya masha poko hende dispuesto pa hasiele. Pasobra, traha den un direktiva di un sindikato manera SIMAR, bo tin ku hinka masha-masha hopi tempo den dje; tur bo oranan liber ta bai den dje i esaki ta loke a pasa.
Tempo ku mi mes a baha komo presidente na Sèptèmber '74, no tabata tin hende pa tuma over mes ora i a sigui ku un "driemanschap", ku despues a wòrdo remplasá pa un presidente, ku tabata Frank Zaandam, ku a bin ku un direktiva nobo. Pero Frank a baha na Mart '77 i e tempo ei no solamente no tabata tin hende pa tuma e puesto di presidente over, pero "überhaupt" no tabata tin hende pa drenta den direktiva. E tempo ei - di Mart '77 te Ougùstùs '78 - nos a keda sin un direktiva fiho. Promé a bin un direktiva temporario, despues e direktiva temporario a baha i a bin ku un komishon di "beheer"; despues Madonna a sinta na aña 1978 i, bon, Madonna ta sintá aínda.
RvB: Pero bo por a bisa ku SIMAR a superá e problema ei?
MS: Bon, mi no ta kere ku esei a sosodé aínda. Ounke ku e último dos aña nos a haya un par di hende .... pero e miedo pa e trabòu .... i no solamente e aspekto di tempo ku Eddy a menshoná, pero tambe ku bo ta haya bo mes den e posishon ku bo mester hasi sierto deklarashonnan, tuma posishon públikamente i e kos ei ta spanta hopi hende. Pues den e sentido ei mi ta kere ku e problema aínda no ta solushoná.
RvB: VLA awor yama SIMAR; ki tempo a kambia e nòmber i pakiko a hasi esei?
MS: Mi ta kere ku esei tabata un di e último kosnan ku e direktiva di Frank Zaandam a hasi. Na e reunion general a disidí di kambia e nòmber i mi ta kere ku esei tabata un desaroyo lógiko, mirando ku mas i mas e sindikato e tempo ei tabata mira e importansia pa promové Papiamento. No solamente den enseñansa, pero tur kaminda i un di e kosnan tabata, pa e sindikato tambe mustra esei den forma di e.o. tuma un nòmber na Papiamento.
MS: Mi ta kere ku esei tabata un di e último kosnan ku e direktiva di Frank Zaandam a hasi. Na e reunion general a disidí di kambia e nòmber i mi ta kere ku esei tabata un desaroyo lógiko, mirando ku mas i mas e sindikato e tempo ei tabata mira e importansia pa promové Papiamento. No solamente den enseñansa, pero tur kaminda i un di e kosnan tabata, pa e sindikato tambe mustra esei den forma di e.o. tuma un nòmber na Papiamento.

Madonna . . .

(kontinua di pag. 11)

haya mas hende aserka.
Pues, nos tin un komishon grandi ku ta trahando ariba henter e "set up" di e konferensia aki; fuera di esei, e komishon grandi a wòrdo partí den komishonnan mas chikito ku tin tareanan spesífiko: pa "public relations", pa e aspektonan físiko, pa informashon, èts.
Tur siman nos ta reuní, promé den e komishonnan chikito - pa wak kiko a wòrdo hasí den e siman ei - pa despues nos pasa pa e grupo grandi.
Nos ta den e proseso di elaborá un plan ku tur e tareanan ku mester wòrdo hasí, e tempo den kual nan mester wòrdo hasí i asina nos ta sigui traha. Nos ta skirbi karta pa invitá tur e oradornan i nos a haya diferente kontesta bèk. A traha un presupuesto di kuanto e ta bai kosta i kon ta bai kubri e gastonan. Tambe nos a manda

karta pa e Gobièrnonan pa pidi na koperashon, e.o. pa nan tuma parti di e gastonan ariba nan, pero mester bin ku un "follow up" pa mustra nan kiko ta e intenshon i asina mi lo por sigui.
Bon konkluyendo mi ta kere ku e organisashon di konferensia ta bayendo basta bon!
RvB: Segun mi tin entendí, a skohe komo "slogan" pa e konferensia aki: "Ami t'ei manera un klabo. Ke ubo, bo tambe t'ei?"
MS: Wèl, e konferensia lo ta den "paasvakantie" i ku e "slogan" aki nos kier motivá tur hende pa partisipá.

NOTA DI REDAKSHON:

Den e edishon di Skol & Komunidat di otro luna nos lo bin ku mas aspektonan ku a sali for di entrevista ku Madonna Stephens i Eddy Croes. Akinan e situashon i pensamentonan den enseñansa aktual lo bin dilanti.

VAN HET BESTUUR

UITSLAG van de op 21 oktober gehouden enquête

Van de 589 verzonden formulieren werden er 211 terugontvangen. Het bestuur vond dit een bevredigende reaktie, temeer omdat de formulieren de volgende dag ingeleverd moesten worden.
We kunnen in het algemeen stellen dat de uitslag een ondersteuning is van het beleid dat in de afgelopen jaren is gevoerd.
Punten die door de meeste respondenten positief werden beoordeeld, waren:
- *de informatie aan de leden;*
- *de behartiging van de belangen van de leden;*
- *het streven om te komen tot een betere samenwerking tussen de officiele onderwijsinstanties en de Simar;*
- *de kritische opstelling van de Simar t.a.v. het maatschappelijk gebeuren;*
- *het streven om echt inspraak te krijgen in alles wat betreft de rechtspositie en de werksituatie van de leden in het onderwijs;*
- *het streven naar samenwerking met de andere vakbonden.*

Uit deze enquete is ook gebleken dat gelukkig veel van onze leden blijk van interesse hebben gegeven om een handje te geven. Niet minder dan 71 leden waren bereid om aktief mee te werken aan de aktiviteiten van de Simar. Aan deze (voorlopig nog anonieme) leden de oproep om de daad bij het woord te voegen en zich te melden bij ons kantoor. Jullie zijn van harte welkom.
Hieronder volgt de uitslag van de enquête. Dit relaas betreft slechts het eerste gedeelte van de enquête. In het vorige nummer is al verslag gedaan van het gedeelte betreffende Skol & Komunidat.
Slechts de gesloten vragen van de enquête worden hieronder onder de loep genomen. Voor een meer duidelijk zicht op de resultaten van de enquête, hebben we de vragen iets anders gegroepeerd.

I. De mening van de leden m.b.t. de Simar als vakbond en haar aktiviteiten

1. Voldoen volgens u de informatie-media van de Simar?

A. Skol & Kom.	176 Ja	Neen 43
b. Mensahero	184 Ja	Neen 23
c. Radioprogr.	108 Ja	Neen 38
d. Ledenverg.	99 Ja	Neen 54

2. Zijn de standpunten die de Simar uitdraagt in de regel standpunten waar ook u achterstaat?
Ja 167 - Soms 6 - Neen 26

3. A. Als u een probleem hebt m.b.t. uw rechtspositie, wat doet u dan in eerste instantie?

a. U stapt naar uw schoolbestuur	67
b. U vraagt advies aan een collega	58
c. U stapt naar uw vakbond	103
d. Andere mogelijkheid (licht toe)	6

B. Vindt u dat de Simar de belangen van haar leden voldoende behartigd?
a. inzake de rechtspositie:
voldoende 133 - matig 56 - onvold. 6
b. inzake het onderwijsbeleid:
voldoende 102 - matig 79 - onvold. 16

4. A. De Simar heeft in de loop der jaren verschillende workshops, studiedagen e.d. georganiseerd.
Hebt u er ooit aan deelgenomen?
Ja 138 - Neen 71

C. Wat is uw mening over dit soort bijeenkomsten?
(U mag meerdere items omcirkelen).

a. zinvol, maar niet vaak genoeg	29
b. zinvol, maar onvoldoende follow-up	126
c. weinig effektief	42
d. volstrekt onnodig	1
e. andere meningen (toelichten)	6

5. Bent u tevreden over de aktiviteiten van de Simar op sociaal, kultureel en rekreatief gebied?
Ja 99 - Matig 2 - Neen 67

6. Bent u over het algemeen tevreden over de ledenvergaderingen van de Simar?
Ja 68 - Matig 1 - Neen 85

7. De Simar stelt zich kritisch op t.a.v. ontwikkelingen in de maatschappij.
Dit doet zij vanuit het besef dat alle ontwikkelingen in de maatschappij, hetzij in positieve hetzij in negatieve zin, van invloed zijn op de positie, de werksfeer, het welzijn en de arbeidsverhoudingen van haar leden. Hierbij wordt vaak het beleid van de overheid aan de kaak gesteld.
Wat is uw mening hierover?

a. ik sta er volledig achter	153
b. ik vind dat het wel wat minder kan	45
c. ik ben het er niet mee eens	7

. . het behartigen van de belangen van de leden . . .

. . . wilt u aktief betrokken zijn? . . .

ENQUETE

II. De mening van de leden m.b.t. het onderwijs op Aruba

1. A. Vindt u dat ons onderwijs veel te wensen overlaat?
Ja 172 - Soms 1 - Nee 20

B. Zo ja, wie zijn daar hoofdzakelijk verantwoordelijk voor?

a. de leerkracht zelf	73
b. de eilandelijke overheid	81
c. de landelijke overheid	31
d. de schoolbesturen	42
e. de vakbond	14
f. gebrek aan samenwerking tussen overheid, schoolbesturen, vakbond en ouders	162

2. De toekomstige staatkundige veranderingen waarvoor Aruba gekozen heeft, zullen direkt of indirekt gevolgen hebben voor o.a. het onderwijs.
Op welke terreinen moet de Simar naar uw mening inspraak eisen?

a. op het gebied van onderwijsbeleid	193
b. op het gebied van de rechtspositie	176
c. op economisch gebied	65
d. op sociaal en maatschappelijk gebied	95
e. op cultureel gebied	72

III. De betrokkenheid van de leden bij het vakbondsgebeuren

1. A. Bent u ooit aktief betrokken geweest bij de werkzaamheden van de Simar?
Ja 87 - Neen 126

B. Voelt u zich wel bij de Simar betrokken?
Ja 156 - Weinig 3 - Neen 32

2. Wilt u aktief betrokken zijn bij de werkzaamheden van de Simar?
Ja 71 - Neen 108

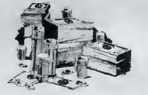
IV. De betrokkenheid van de Simarleden bij werknemers andere sektoren

Voelt u zich als werknemer op enigerlei wijze verbonden met de werknemers in andere sektoren?
Ja 140 - Neen 56

Het bestuur heeft op basis van de uitslag en de voorstellen die naar voren zijn gebracht op de twee studiedagen een werkplan opgesteld. In januari zal het bestuur u berichten wat er gaat gebeuren.

Het ligt o.a. in de bedoeling de kontaktpersonen op de diverse scholen te aktiveren en om nauw kontakt te houden met de verschillende schooltypen. Het bestuur zal voorts kontakt opnemen met de leden die te kennen hebben gegeven aktief mee te willen werken. Wij blijven streven naar optimalisering van het funktioneren van onze bond. ●

1983

In het verslag van de laatstgehouden jaarvergadering hebt u een overzicht gehad van het afgelopen jaar.
De gebeurtenissen van de laatste maanden geven weinig aanleiding tot optimisme: alles wijst erop dat we moeilijke tijden tegemoet gaan. Zowel Land als Eiland gaan bezuinigen en dit brengt onherroepelijk met zich mee dat wij de buikriem moeten aanhalen.
Het is u bekend dat de financiering van het onderwijs gebeurt door het eilandgebied Aruba. Zij heeft de nodige bezuinigingsmaatregelen al aangekondigd. Indexering is van de baan en er komen nog meer niet nader gespecificeerde maatregelen. U kunt op uw vingers natellen dat uw jaarinkomen met x% zal verminderen.
Het bestuur heeft duidelijk stelling genomen: aan de hand van duidelijke cijfers aangeven dat er bezuinigd moet worden. Wat is er in de afgelopen jaren uitgegeven? Waar is dat geld aan opgegaan? Moet het persé zo zijn dat de werknemers de dupe worden? Zijn er echt geen andere bezuinigingsmogelijkheden?
— Het feit dat er bezuinigingsmaatregelen worden aangekondigd zonder dat er met de Simar overlegd is, is onaanvaardbaar. Het is een trieste zaak als een overheid dit simpele gegeven niet inziet en dat de bonden daardoor noodgedwongen tot akties moeten overgaan. Het is in-triest dat het bestuurscollege zelfs tegenover de eilandsraad geen opening van zaken wenst te geven.
— De Simar heeft steeds gesteld dat bezuinigingen nodig zijn en dat zij ten alle tijden bereid is hierover te praten. Maar zoals de zaken nu staan, verwacht het bestuurscollege van Aruba dat wij stilzwijgend akkoord gaan met het inleveren van een fors deel van ons inkomen en wie weet wat voor andere maatregelen.
Het bestuur blijft u op de hoogte houden van de verdere ontwikkelingen. ●

VAN HET BESTUUR

Paso Sigur

In Skol & Komunidat van september 1981 (Paso Sigur: Su futuro nobo) werd reeds melding gemaakt van de toekomstige ontwikkelingen van die school. In het bijgaande artikel proberen wij aan de hand van een gesprek met het waarnemend hoofd, mevr. M. v.d. Hans, u een beeld te geven van de nieuwe opzet van Paso Sigur en de resultaten daarvan.

Sinds de start van dit schooljaar kan men de huishoudschool Paso Sigur te Noord geen echte huishoudschool meer noemen. (De groep meisjes die hun laatste jaar nog moest afmaken is na overleg tussen schoolbestuur, school en ouders naar de Mater Dei huishoudschool in Oranjestad verwezen).
Paso Sigur is nu volledig een opleidingsinstituut geworden, waar leerlingen terecht kunnen voor diverse beroepsopleidingen. Echter onder welk type onderwijs het hier op Aruba moet vallen, is nog een vraag. Het is geen volledig middelbaar beroepsonderwijs, doch ook geen algemeen voortgezet onderwijs. Aangezien niet alle opleidingen hun uiteindelijke vorm gekregen hebben, kan hierover nog geen uitspraak gedaan worden.

Doel

Het doel van Paso Sigur is, om leerlingen na de huishoudschool meer studiemogelijkheden te bieden om hen daarmee een betere kans op de arbeidsmarkt te geven. Ook leerlingen van andere typen van voortgezet onderwijs (al of niet voltooid) kunnen terecht op Paso Sigur.

Belangstelling

De school telt 105 leerlingen, voornamelijk afkomstig uit het huishoudonderwijs. Er is vrij veel belangstelling voor de verschillende opleidingen, maar de school houdt in haar aannamebeleid rekening met het aantal beschikbare arbeidsplaatsen.
Er vindt hiertoe een behoefte-onderzoek plaats in nauw overleg met de betreffende bedrijven en instellingen. Is er geen vraag naar een bepaald beroep, dan gaat de opleiding daarvoor niet van start. Hierdoor zijn de klassen, en dus ook het aantal afgestudeerden per jaar, vanzelfsprekend niet groot. Echter, een ieder kan het grote nut van deze opleidingen inzien, vooral als men bedenkt dat de studenten op hun eigen eiland kunnen blijven studeren en in de praktijk een training krijgen in de instituten waar zij later zullen komen te werken.

De opleidingen

De opleiding *kinderverzorgster* duurt 2 jaar. De minimale eisen zijn:
a. P-stroom huishoudschool,
b. 3e klas van het ETAO doorlopen hebben,
c. overgegaan naar de 3e klas Mavo.

Als kinderverzorgster kan men terecht op een peuterschooltje of creche.

De opleidingen van *internaatleidster, pedagogisch medewerker* (zorg voor gehandicapten) en *bejaardenverzorger* hebben een algemeen basisjaar. De minimale eisen voor deze verzorgende beroepen zijn:
a. bevorderd zijn naar de 4e klas Mavo, of
b. in het bezit zijn van een ETAO-diploma, of
c. het huishoudschooldiploma T-stroom, of
d. het technische schooldiploma T-stroom.

Voordat een specifieke richting wordt gekozen, doen de studenten praktijk in het basisjaar, in de verschillende instituten.

De opleiding bejaardenzorg duurt 2 jaar (na het basisjaar). De andere twee duren tot nu toe 1 jaar (na het basisjaar). Het is de bedoeling om in de toekomst ook deze opleidingen 2-jarig te maken. Het is gebleken, dat met name de algemene vorming in een jaar niet voldoende aan bod komt. Men is ook van plan om in de toekomst het aantal verzorgende beroepsopleidingen uit te breiden.

Een volgende opleiding is die van *apothekers-assistent*. Deze duurt ongeveer 2-1/2 jaar. Minimale toelatingseis is Mavo-4 diploma (met wiskunde en scheikunde in het pakket).

Tenslotte is er de *"hotelklas"*. In deze cursus leren de leerlingen de drie voornaamste afdelingen van het hotel kennen, nl. "service", "food & beverage" en "housekeeping".
Deze opleiding duurt 1 jaar. De minimale toelatingseisen zijn dezelfde als die voor de opleiding kinderverzorgster. De ervaring wijst uit dat de leerlingen met deze opleiding gemakkelijk werk vinden in de hotelsektor.

De hotelklas-opleiding bestond al enkele jaren, maar toen de Hotelvakschool vorig jaar geopend werd, kwamen er geen leerlingen meer. Op de Hotelvakschool faalden de meeste leerlingen van de huishoudschool echter (o.a. door een te geringe kennis van het Engels). Deze leerlingen zouden nergens anders terecht kunnen als ze persé de hotelrichting in wilden. Er kwamen dus meer aanmeldingen voor de Paso Sigur en de hotelklas werd weer in het leven geroepen.

→

HOTELKLAS

Er wordt onderhandeld met de hotelvakschool over eventuele aansluiting na deze hotelklas. Het is te hopen dat deze aansluitingsproblematiek snel opgelost wordt.

Een aspekt waar ook aandacht aan besteed moet worden, is de rechtspositie van de leerkrachten die nu werkzaam zijn op bovengenoemde opleidingen.
Het zijn vervolgopleidingen en zeker geen lagere beroepsopleidingen. Het lijkt ons niet rechtvaardig de leerkrachten het salaris uit te betalen gelijk aan dat van degenen die werkzaam zijn bij het l.b.o. De Simar ziet het zeer zeker als taak om dit probleem binnenkort op te nemen met de betrokken instanties.
Wij juichen het toe dat er meer studiemogelijkheden worden gekreerd voor l.b.o.- en mavo-leerlingen, maar keuren ten zeerste af dat er geen aandacht wordt besteed aan de rechtspositie van de leerkrachten die deze opleidingen van de grond af moeten opbouwen.

PASO SIGUR OPLEIDINGEN

Kinder verzorgster

Hotelklas

Apothekers assistent

Verzorgende beroepen:

1. ***Bejaardenzorg***
2. ***Internaatswerk***
3. ***Gehandicaptenzorg*** ●

Ontwikkeling van de vrouw bepalend voor gezinsgrootte

Eigenlijk spreekt het vanzelf dat hoge geboortencijfers veelal worden aangetroffen in een samenleving waar vrouwen geen andere keuze hebben dan te trouwen en kinderen te krijgen. Onderzoekingen tonen aan dat er een nauw verband is tussen aan de ene kant het opleidingsniveau van de vrouw, betaald werk, toegang tot gezondheidszorg, haar positie binnen gezin en in de maatschappij en anderzijds de gezinsgrootte. Zo bestaat er zelfs al een verschil in gemiddelde gezinsomvang tussen ongeletterde moeders en moeders die een paar jaar lager onderwijs hebben gehad.
Ook kiezen vrouwen met een baan buitenshuis vaak voor minder kinderen, omdat een groot gezin teveel verantwoordelijkheden thuis met zich meebrengt. Overal ter wereld zien we die tendens naar een kleiner aantal kinderen, naarmate vrouwen er in slagen een betere greep op hun eigen leven te krijgen.

Ondergeschikt
In zowel het Westen als de Derde Wereld nemen vrouwen ook vaak een ondergeschikte positie in. In ontwikkelingslanden zijn vrouwen daarvan zo mogelijk nog sterker de dupe dan in onze westerse samenleving. Meisjes worden in de eerste plaats gezien als toekomstige echtgenotes, die afhankelijk zullen zijn van de echtgenoot als voornaamste kostwinner. Jongens krijgen er een voorkeursbehandeling waar het gaat om onderwijs, vakopleiding, arbeidsplaatsen en andere economische ontplooiingsmogelijkheden.
De ongelijke rechtspositie waarin vrouwen in de meeste landen verkeren, is daar onlosmakelijk mee verbonden. Vaak kunnen vrouwen geen land, vee of enig ander eigendom bezitten en beslissen ouders of echtgenoot over huwelijk en kinderen. Echte deelname van vrouwen aan politieke macht en andere vormen van besluitvorming meestal nog maar heel beperkt, hoewel hen bijna overal ter wereld bij wet politieke rechten zijn toegekend.
Al deze beperkingen maken het vrouwen onmogelijk zich te ontplooien. Zodoende is voor de meesten een andere dan de traditionele rol van echtgenote en moeder niet weggelegd. Een vrouw stijgt in aanzien naarmate er meer kinderen — vooral zonen — komen, maar wordt tegelijkertijd ook volkomen afhankelijk van haar kinderen. Iedere

vorm van sociale zekerheid ontbreekt en doordat de zorg voor een groot gezin al haar energie opeist, is ze niet in staat buitenshuis een onafhankelijk inkomen te verwerven.

Traditionele rolverdeling
Ontwikkeling en gelijke rechten voor de vrouwen zijn dus, behalve een belangrijk doel op zichzelf, ook een essentiële voorwaarde voor de oplossing van het wereldbevolkingsvraagstuk. Dat hieraan in het verleden te weinig aandacht is besteed, blijkt uit de bittere constatering dat de situatie van met name de armste vrouwen in de Derde Wereld door moderne ontwikkelingen eerder is verslechterd dan vooruitgegaan.

Ontwikkelingsdeskundigen baseerden zich teveel op de traditionele rolverdeling in het Westen, waarbij moeder het huishouden doet en vader de kost verdient. Vrouwen werden niet tot de arbeidende bevolking gerekend, terwijl het in ontwikkelingslanden juist vaak de vrouw is die het land bewerkt. Landbouwvoorlichting, kredietfaciliteiten en dergelijke waren voornamelijk op mannen gericht en maakten de vrouwen nóg afhankelijker dan ze al was. Ook van onderwijsvoorzieningen profiteerden hoofdzakelijk mannen: van de circa 700 miljoen analfabeten die de wereld momenteel telt, bestaat twee derde uit vrouwen.
Als deze sombere ontwikkeling niet ten goede keert, zouden alle inspanning om het aantal wereldbewoners in de hand te houden wel eens tevergeefs kunnen blijken. Het inpassen van de positieverbetering van vrouwen in het totale ontwikkelingsprogramma vormt dan ook een van de pijlers van het Nederlandse ontwikkelingsbeleid. ●

Uit: Internationale Samenwerking 7-9-'83

PONTILIUS . . .

(kontinuá di pag. 9)

A.P.: Nos por bisa . . . bueno logronan . . . E ta asina ku nos a logra di haya sin duda mas afiliashon di kompañeronan den komersio. Nos ta konsiderá esei komo un logro, pasobra tin mas i mas kompañeronan ku ta bira konsiente di nan derechonan, tambe di ta afiliá libremente na kualkier organisashon i den e kaso aki na un organisashon sindikal. Si nos por bisa na e mesun momento ku doñonan di trabou den komersio hopi biaha ta traha fuertemente riba e trahadó pa e no organisá su mes den un sindikato.

S&K: Tin mas kos den otro gremio ku a bin dilanti e aña aki?

A.P.: Bueno, mi ta kere . . . pa logronan . . . tin un di nan ku mayoría di sindikatonan na Antiyas por bisa a "streef" p'e, ku ta e lei di "Sesantía-fonds" kaminda ku na e momento aki tur doño di trabou lo mester kontribuí den un fondo. E aña aki ('83) e doñonan di trabou mester a paga f. 30,— pa luna pa kada trahadó ku ta den nan servisio i e ta bai retroaktivo te ku 1 di yanuari '83 i ku tur aña na yuni nan lo mester pagele. Tin un komishon formá, ku sindikatonan tambe tin "inspraak" aden, ku por kontrolá e doñonan di trabou si nan ta kontribuí debidamente ku e fondo ei. Nos ta konsiderá esei un kambio grandi, pues e lei di sesantía ku a wordu apliká awor aki den su sistema nobo. Berdaderamente e fondo aki ta yuda na momento ku kompanianan deklará nan mes failliet i ta hopi nos ta kere ku ta bai deklará nan mes failliet. E ora ei tòg e trahadonan por haya nan añanan di servisio kubrí.

S&K: E aña aki tawatin RTC. Ki efekto e resultadonan di RTC tawatin riba FTA?

A.P.: Di parti di FTA nos por bisa ku, pa loke ta trata RTC, sin duda nos por bisa ku na e momento ku a bai Hulanda, ounke ku a bai sindikalistanan, nos ta kere ku di parti di sindikatonan no tawatin sufisiente "inspraak". Sin duda i te awe ainda e diferente komishonnan ku a wordo formá, sindikato tin masha poko di bisa eiden. I nos ta kere tambe ku loke tin riba papel aworaki, si mi no ta ekiboká ta 33 punto, nos ta di opinion ku e tempo ku tin pa ehekutá nan ta masha poko i ku e politikonan di Antias i tambe di Aruba no ta hasiendo sufisiente i lo e bai tin efektonan grandi den e komunidat na momento ku nos yega kisas september '85 ku ta e fecha determiná pa tin tur kos kla riba papel i pa wordu ehekutá na '86. Nos ta kere ku e sindikatonan no tawatin "inspraak" i na e momentonan aki nan tin mucho menos ainda.

S&K: Nos tin e impreshon ku e delaster lunanan sindikatonan no a kritika e situashon ei mes tanto ku anterior. Esei ta asina?

A.P.: Bueno, nos por bisa ku por ta si ku ta asina, ku mas bien na Antias nos gusta aseptá tur kos i despues ku e bai malo nos lo kier kritiká. Mi ta kere ku akinan nos no mester ekskluí FTA tampoko, pasobra e parti ei nos no a kritiká sufisiente, pero ku e forma ku e komishonnan ta traha simplemente no ta laga kaminda pa e sindikatonan kana. Esta ku bo ta partisipa sí, pero bo mannan ta mará i sierto momento nos por bisa hasta ku nos a kritiká e forma ku e invitashonnan ta bai pa e sindikatonan pa e diferente reunionnan di e komishonnan. Pasobra e invitashonnan ei bo ta haya na ultimo ora i esei ta duna nos e impreshon komo ku sabiendo ku un sindikato, den e kaso aki FTA, bo ta representa komo sesenta empresa i komo 3000-4000 miembro, anto difisilmente lo bo por bai reunion djawe pa mañan si bo hayele, e invitashon. Kisas e reunion ta mañan mainta i bo ta haya e invitashon awe tardi hopi lat of anochi. Bo no por prepará pa e reunion aki tampoko. Si bo haya "stukken" bo no ta haya tempo pa pasa dor di nan i esei ta duna nos e impreshon ku ta un táktika pa pone e sindikatonan disgustá i keda un banda. Nos ta kere ku na e momentonan aki e sindikatonan ta diskutiendo un forma di bai uni i aki den disidí kiko lo bai hasi pa '84 komokiera ku e tempo ta hopi kortiko.

S&K: Nos tin nos dilanti aworaki dos problema hopi urgente: e problemanan sosial-ekonomiko ku a lanta hopi forsa aworaki i na otro banda e problemanan mas politiko/estatal, akshonnan na yanuari si nos a skucha e lider maksimo. Kon boso ta wak e 2 problemanan aki? Boso ta wak esun mas importante ku e otro?

A.P.: Den ki sentido? Mi ta kere e parti sosio-ekonomiko ta e problema mas serio i si nos politikonan na Antias i na Aruba, i aki no ta hasi diferensia ta di kua partido, nos ta kere ku e partidonan aki mas bien na nivel di politiko i gobernantenan mester por uni forsa i enbes di gasta energía na kosnan ku nos ta konsiderá di mucha chikito, nos por ataká e problemanan sosio-ekonomiko den un forma mas efikas. Ounke ku ta un krisis mundial tin, sin duda lat of tempran e lo afektá Antias. Na nomento aki nos sa ku e bolivar a devaluá i ku Lago, ku ta e kompanía ku ta paga mas na "belasting" ya no lo bai kontribuí ku tanto miyones i esei lo tin efektonan grandi riba Aruba. Mas ainda ora nos bisa ku nos ta bai para nos só na '86 mas bien nos ta kere ku si e kontinuá den e direkshon aki kisas promé ku '86 bo por hañabo ku efektonan negativo. Ya nos ta mira problemanan laboral ku su efektonan negativo, p.e. prostitushon, vandalismo i... atrako, un kantidat di partinan negativo ku direktamente por bai afektá un di e indústrianan ku na e momento aki ta na bida ainda ku ta turismo, pasobra e turista lo no bai kaminda tin e tipo di efektonan negativo aki.

S&K: Nos ta bin bek riba e asunto di RTC. Bo a bisa ku e komishonnan no ta andando bon, kiko esei kier men pa e fecha '86?

A.P.: Sin duda mi ta kere ku e lo trese problema, pasobra un gran parti den komunidat no ta na altura kiko e raport di RTC ta kontene. I un gran parti di e komunidat no sa den kiko e ta bai biba den na e momento ei. I mas bien esnan yamá, i nos ta kere ku e sindikatonan tambe ta esnan yamá komo gremio den e komunidat aki pa splika e klase trahado kiko ta wardele i den ki situashon e ta bai biba. Pero esnan yama, nos politikonan, nos gobernantenan, nos parlamentarionan, mayoría bes ta hasi mal uso di e medionan di komunikashon. Nan no ta prepará e komunidat pa bai biba den un otro forma despues di '86, pasobra ta un berdat ku na '86 nos no lo ta bibando e mesun forma ku kisas nos ta bibando e ultimo 10 añanan aki. Hopi ta esnan ku ta grita ku mester hasi sakrifisio pero esnan ku mester hasi sakrifisio berdaderamente, i awe nos ta mira ku ta e trahadonan, ta e trahadonan ya a kuminsa "lever in" i nos tin miedo ku kisas na '86 ya lo no tin nada mas pa "lever in".

Naturalmente hopi mas kos a sali na kla den e entrevista aki. Den e edishon di februari nos lo bin bek riba e otro topikonan manera e funshonamento di FTA komo sindikato, asunto di ekspreshon liber ets. ●

. . . Amerikanonan si, pero Venezolanonan no mas . . .

Veel Latijns-amerikaanse vrouwen gebruiken abortus als 'voorbehoedmiddel'

Hoewel de programma's voor geboortebeperking en verantwoorde gezinsplanning steeds omvangrijker zijn geworden blijft de wereldbevolking gestaag toenemen. Lang niet altijd hebben projecten voor geboortebeperking het gewenste resultaat, hetgeen vaak — en dat geldt met name voor Latijns-Amerika — te maken heeft met de bezwaren die kerkelijke autoriteiten tegen dergelijke programma's maken. Tijdens een onlangs gehouden conferentie over bevolkingsvraagstukken in Stockholm bleek dat ruim vierhonderdmiljoen vrouwen op de wereld mede door dit soort belemmeringen niet de beschikking hebben over middelen om zwangerschappen te voorkomen.

In de praktijk blijken veel zwangerschappen ongewenst te zijn. De afgelopen tien jaar hebben, zo luidden de schattingen in Stockholm, vijftig miljoen vrouwen een zwangerschap onderbroken; de meeste lieten illegaal abortus plegen. Volgens het blad World Health van de Wereld Gezondheidsorganisatie (WHO) is het aantal illegale abortussen veel groter dan openlijk wordt toegegeven. Abortus is in Latijns-Amerika waarschijnlijk het meest gebruikte voorbehoedmiddel, aldus het blad. De onverantwoorde wijze waarop abortus in veel gevallen wordt gepleegd is zeer schadelijk voor de vrouwen en vaak is die schade onherstelbaar.

VERBODEN

In de meeste Latijnsamerikaanse landen is abortus volgens het wetboek van strafrecht verboden. Zowel degene die de abortus uitvoert als degene die dit ondergaat is strafbaar en kan tot gevangenisstraf worden veroordeeld. Ook artsen die de eventuele gevolgen van een illegale abortus onder ogen krijgen zijn verplicht hiervan bij de justitie melding te maken, hetgeen in de praktijk zelden gebeurt.

In sommige Latijnsamerikaanse landen is abortus toegestaan indien de betrokken vrouw in levensgevaar is of wanneer zij is verkracht. Cuba is het enige land in Latijns-Amerika waar de ingreep in de eerste maanden van de zwangerschap is geoorloofd: de abortus wordt dan via legale weg uitgevoerd.

WERKELIJKE OMVANG

Het is erg moeilijk om een juist beeld te krijgen van de werkelijke omvang van het abortusprobleem. Reeds bij een in 1962 gehouden onderzoek in Chili bleek dat een kwart van de 3800 ondervraagde vrouwen een abortus had ondergaan; weer een kwart hiervan had er zelfs drie gehad. Bij een volgend onderzoek in 1967 bleek dat het gebruik van voorbehoedmiddelen weliswaar was toegenomen, maar dat het aantal abortussen eveneens was toegenomen. Hierbij moet worden aangetekend dat voorbehoedmiddelen bijna uitsluitend verkrijgbaar waren voor vrouwen uit rijkere families.

Dagbladen, vrouwenorganisaties en enkele officiele instanties in Mexico schatten het aantal abortussen in dat land op één miljoen per jaar. Dat komt neer op 70 ingrepen per 1000 vrouwen in de leeftijd van 15 tot 44 jaar. Verder werd berekend dat jaarlijks ruim 2000 vrouwen sterven aan de gevolgen van illegale abortus. Voor heel Latijns-Amerika geldt het cijfer van 65 abortussen per 1000 vrouwen, aldus het cijfer uit 1974 van de International Planned Parenthood Federation (IPPF). Een recent onderzoek (1981) in Peru laat weer zien dat in 1978 26 procent van alle sterfgevallen in het kraambed te wijten was aan illegale abortus.

NIET COMPLEET

De cijfers — die op zichzeld al schrikbarend zijn — geven nog geen kompleet beeld: het probleem is veel omvangrijker dan is geregistreerd. In Latijns-Amerika is het vooral de katholieke kerk die een grote rol speelt bij het al dan niet welslagen van een programma voor geboortebeperking. Vaak verbiedt de kerk niet gebruik van voorbehoedmiddelen, en het wordt zeker nooit gepropageerd. Abortus is een zaak waarover niet mag worden gesproken. Inmiddels staat wel vast dat de meeste vrouwen, die hun kindertal willen beperken, eerst te maken krijgen met abortus om pas later over te stappen op een 'echt' voorbehoedmiddel, als dat tenminste beschikbaar is. De Wereld Gezondheidsorganisatie hoopt dat deze gang van zaken kan worden doorbroken en dat door het geven van meer bekendheid aan de gevolgen van illegale abortussen een andere opstelling van alle betrokkenen ten opzichte van programma's voor geboortebeperking tot stand kan komen. ●

Uit: Internationale Samenwerking 8-6-'83